

Soortgericht onderzoek Educatief Centrum Sparrenbos,
Rosmalen

Colofon

Tekst en afbeeldingen	Peter Twisk
Datum rapport	23 december 2024
Rapportnummer	2024-25
Status rapport	Definitief
Opdrachtgever	Gemeente 's-Hertogenbosch
Adres	Postbus 12345, 5200 GZ 's-Hertogenbosch
Contactpersoon	L. de Koster
Rapport citeren als	Twisk, P.T., 2024. Soortgericht onderzoek Educatief Centrum Sparrenbos, Rosmalen. Rapport 2024-25 Twisk Ecologisch Onderzoek, 's-Hertogenbosch.

Contactgegevens Twisk Ecologisch Onderzoek

Kamer van Koophandel	17256999
Adres	Pastoor de Kroonstraat 128
Postcode en woonplaats	5211 SR 's-Hertogenbosch
Email	twiskpeter@gmail.com

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Plangebied en ingreep.....	5
3	Uitgevoerd onderzoek.....	6
3.1	Huismus	6
3.2	vleermuizen	6
3.3	Steenmarter	7
4	Resultaten.....	8
4.1	Huismus	8
4.2	Vleermuizen.....	8
4.2.1	Gewone dwergvleermuis.....	8
4.2.2	Laatvlieger	10
4.2.3	Ruige dwergvleermuis	10
4.2.4	Rosse vleermuis	10
4.2.5	(Gewone) grootoorvleermuis	10
4.3	Steenmarter	11
5	Samenvatting resultaten en effecten van de ingreep.....	12
6	Conclusies en aanbevelingen	13
7	Bronnen	13

1 Inleiding

Er zijn plannen om het huidige gebouw van Educatief Centrum Sparrenbos in Rosmalen te slopen en te vervangen door nieuwbouw. Door Twisk Ecologisch Onderzoek is in verband hiermee in mei 2024 een ecologische quickscan uitgevoerd. Op basis daarvan werden de volgende conclusies getrokken:

Voor beschermde soorten of soorten van Rode Lijsten vormt de ingreep mogelijk een overtreding ten aanzien van de volgende soorten en functies en zijn de volgende vervolgstappen nodig:

- *Algemene broedvogels: het vernielen van nesten en eieren, het doden van jongen. Deze overtreding is te voorkomen door het verwijderen van beplanting uit te voeren buiten de broedtijd, tussen begin augustus en half maart.*
- *Huismus: het vernielen van nesten en eieren, het doden van jongen. Nesten van deze soort zijn het jaarrond beschermd. Om te bepalen of nesten van deze soort aanwezig zijn moeten, aanvullend op het reeds uitgevoerde onderzoek, nog twee onderzoekronden worden uitgevoerd.*
- *Vleermuizen: het hoofdgebouw wordt vrijwel zeker als verblijfplaats door vleermuizen gebruikt, met name door gewone dwergvleermuis. De ingreep leidt tot het vernielen van één en mogelijk meer verblijfplaatsen en mogelijk ook tot het doden van vleermuizen. Om te bepalen of ook andere soorten het hoofd- en bijgebouw als verblijfplaats gebruiken en voor welke functies (zomer-, paar- en/of kraamverblijfplaats) is aanvullend onderzoek nodig. Het is sterk aan te raden dit onderzoek uit te voeren conform het Vleermuisprotocol 2021. Aannemelijk is dat voor de sloop van het gebouw een Omgevingsvergunning Flora- en Fauna activiteit nodig is.*
- *Steenmarter: mogelijk wordt het hoofdgebouw als verblijfplaats door steenmarter gebruikt. De ingreep kan leiden tot het vernielen van een verblijfplaats en tot het doden van een steenmarter. Er moet nader onderzoek naar steenmarter worden uitgevoerd.*

In de periode juni-september 2024 is daarom door Twisk Ecologisch Onderzoek het onderzoek naar huismus, vleermuizen en steenmarter uitgevoerd. Deze rapportage geeft hiervan de resultaten.

2 Plangebied en ingreep

Het plangebied betreft het Educatief Centrum Sparrenbos in Rosmalen. Zie onderstaande plattegrond. Het adres hiervan is Eikakkerhoeven 83A, 5242 KM Rosmalen.

Figuur 1. Het plangebied (rood omlijnd) betreft een schoolgebouw van een bouwlaag hoog.

De ingreep betreft sloop van de huidige gebouwen, waarna ter plaatse nieuwbouw wordt uitgevoerd. De bomen binnen het plangebied blijven zoveel mogelijk behouden. Voor meer informatie, waaronder foto's van het plangebied, zie de rapportage van de quickscan (Twisk, 2024).

3 Uitgevoerd onderzoek

3.1 Huismus

Naar huismus zijn, in overeenstemming met de richtlijnen in het Kennisdocument Huismus, drie ronden uitgevoerd. De ronden werden voor 20 juni uitgevoerd, 's ochtends en met een tussenpose van tenminste tien dagen. Onderstaande tabel laat de bezoekdata, - tijden en weersomstandigheden zien. Bij het onderzoek is een verrekijker gebruikt.

Tabel 1. Bezoekdata en weersomstandigheden onderzoek huismus

datum	tijd	temperatuur	wind	bewolking	neerslag
3-5-2024	10.30 – 11.30 u	15 gr C	3 B	zwaar bewolkt	droog
3-6-2024	09.45 – 10.45 u	14 gr C	1 B	geheel bewolkt	droog
13-6-2024	10.00 - 11.00 u	17 gr C	2 B	licht bewolkt	droog

3.2 vleermuizen

Naar vleermuizen is, uitgaande van verblijfplaatsen van onder andere gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en laatvlieger, volgens het Vleermuisprotocol 2021 het volgende onderzoek uitgevoerd:

- kraamverblijfplaatsen: tussen 15 mei en 15 juli twee avondbezoeken van 2,5 uur vanaf zonsondergang en minimaal 20 dagen tussen de bezoeken;
- zomerverblijfplaatsen: tussen 15 mei en 15 augustus een avondbezoek van 2,5 uur vanaf zonsondergang en een ochtendronde vanaf drie uur voor zonsopkomst, met minimaal 20 dagen tussen de bezoeken;
- (massa)winterverblijfplaatsen: tussen 15 augustus en 10 september twee avondbezoeken van twee uur, vanaf middernacht en met minimaal tien dagen tussen de bezoeken.
- Paarverblijfplaatsen: tussen 15 augustus en 30 september twee avondbezoeken van twee uur, vanaf een uur na zonsondergang.

In onderstaande tabel staan de bezoekdata, - tijden en weersomstandigheden van het vleermuisonderzoek.

Tabel 2. Bezoekdata, -tijden en weersomstandigheden van het vleermuisonderzoek. *= extra ronde in verband met een vliegroute van laatvliegers.

datum	tijd	functie	Temperatuur	wind	bewolking	neerslag
19-06	02.45-05.15 u	Zomer- en kraamverblijfplaatsen	14°C	1 B	zwaar bewolkt	droog
20-06	21.50-00.20 u	Zomer- en kraamverblijfplaatsen	18°C	1 B	zwaar bewolkt	droog
22-06*	21.50-22.30 u.	Kraamverblijfplaats laatvlieger	18°C	1 B	Onbewolkt	droog
10-07	21.55-00.25 u	Zomer- en kraamverblijfplaatsen	19°C	1 B	licht bewolkt	droog
12-08	00.00-02.00 u	(massa)winterverblijfplaatsen	24°C	1 B	licht bewolkt	droog
28-08	00.00-02.00 u	Paar- en (massa)winterverblijfplaatsen	20°C	0 B	licht bewolkt	droog
25-09	21.30-23.30 u	Paarverblijfplaatsen	13°C	3 B	zwaar bewolkt	droog

Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd met behulp van bat detectors en warmtecamera's. Het gebruikte model detector is de Batlogger M2 (merk Elekon). Deze detector neemt alle geluiden van vleermuizen op en legt daarbij ook de positie van de waarnemer vast. Naderhand zijn alle opnamen geanalyseerd met het programma Batexplorer. In verband met de grootte en de overzichtelijkheid van het plangebied zijn de bezoeken voor zomer- en kraamverblijfplaatsen door Peter Twisk en Maaike Twisk uitgevoerd. De twee waarnemers stonden bij twee tegenover elkaar liggende hoeken van het hoofdgebouw zodat zeker 75% van het plangebied kon worden overzien. De bezoeken in augustus en september zijn door Peter Twisk uitgevoerd.

Aanvullend is, in het kader van een onderzoek naar de betrouwbaarheid van twee andere methoden voor onderzoek naar vleermuizen, door Miecon een uitgebreide inspectie uitgevoerd naar sporen van vleermuizen bij het gebouw en zijn ook DNA monsters verzameld. Dit onderzoek vond plaats op 26 juni '24.

3.3 Steenmarter

Voor steenmarter is geen kennisdocument of andere richtlijn voor onderzoek beschikbaar. Daarom is op basis van expert judgement het volgende onderzoek uitgevoerd. Met behulp van een cameraval is de locatie waar een steenmarter het hoofdgebouw kan binnenkomen gedurende tweemaal twee weken onderzocht op activiteit van een steenmarter. De cameraval werd hierbij in de ruimte geplaatst waar een steenmarter door naar binnen zou kunnen komen. Deze cameraval was hier aanwezig van 3 juni tot 19 juni en van 12 augustus tot 28 augustus 2024.

4 Resultaten

4.1 Huismus

Tijdens de drie ronden die zijn uitgevoerd werden er geen huismussen waargenomen op of direct rond de gebouwen in het plangebied. Wel werd eenmaal een mannetje huismus waargenomen op enkele tientallen meters afstand van het plangebied. Dit dier toonde geen binding met het plangebied.

Aangenomen mag worden dat huismussen geen nesten of ander essentieel onderdeel van hun leefgebied hebben in het plangebied.

4.2 Vleermuizen

4.2.1 Gewone dwergvleermuis

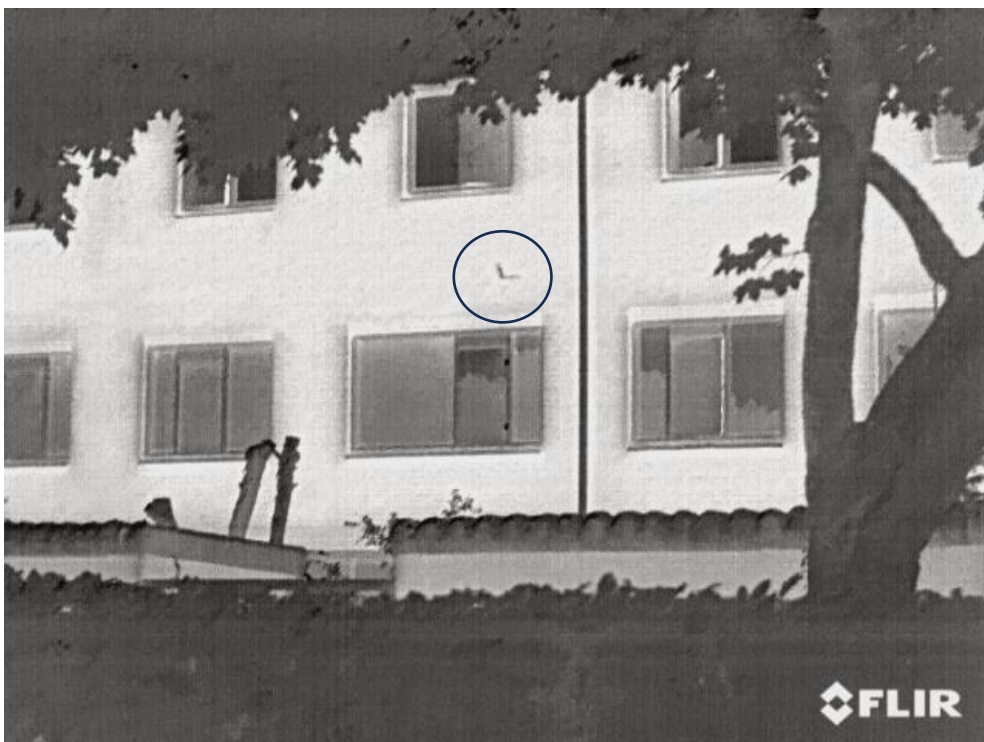
Zie Figuur 2. Tijdens alle ronden van het vleermuisonderzoek werden gewone dwergvleermuizen waargenomen. Er regelmatig foerageerden naar schatting 2-4 dieren in het plangebied en de omgeving ervan. Ook passeerden er vroeg in de avonden enkele gewone dwergvleermuizen evenwijdig aan de laan ten noordwesten ervan.

In augustus en september werden er op drie plaatsen roepende dieren waargenomen. De activiteit van deze rondvliegende dieren concentreerde zich ten oosten, ten zuidwesten en ten noordwesten van het plangebied. Aanwijzingen dat deze dieren verblijfplaatsen hadden binnen het plangebied (met name het herhaaldelijk naar of dicht langs een bepaald gebouw vliegen) werden niet gevonden. Vanwege de vele bomen in en rondom het plangebied konden de dieren met behulp van een warmtecamera echter niet voortdurend gevolgd worden.

Tijdens de quickscan op 3 mei '24 (Twisk, 2024) werden op een plaats bij het hoofdgebouw uitwerpselen van een of meer vleermuizen aangetroffen. Deze waren vrijwel zeker van gewone dwergvleermuis afkomstig. De locatie hiervan staat met een rood vierkant in Figuur 2 aangegeven. Bij de inspectie van het hoofdgebouw op 26 juni werden door Miecon op dezelfde en op een tweede plaats eveneens uitwerpselen van vleermuizen aangetroffen. Deze tweede locatie staat in Figuur 2 met een geel vierkant aangegeven. Deze bevindt zich onder de rand van dakpannen bij een opbouw op het dak. DNA dat op die plaatsen werd verzameld bevestigt dat dit verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis betreft. Gelet op de kleine hoeveelheden uitwerpselen die werden gevonden is aannemelijk dat het zomer- of paarverblijfplaatsen van een of enkele dieren betreft.

Figuur 2. Waarnemingen gewone dwergvleermuis. Groene stip = foeragerend dier; blauwe stip = passerend dier; rode ruit = roepend dier; rood en geel vierkant = verblijfplaats. De rode stippellijnen geven aan binnen welk deel de roepende dieren rondvlogen.

Figuur 3. Opname van een gewone dwergvleermuis (in de cirkel) met een warmtecamera. Het gedrag van roepende gewone dwergvleermuizen was hiermee redelijk te volgen, maar door de vele bomen in en rond het plangebied was dit niet voortdurend mogelijk.

4.2.2 Laatvlieger

Zie Figuur 4. Op vier avonden werden foeragerende laatvliegers waargenomen. Het betrof een tot drie foeragerende dieren. Op 20 juni werden vijf laatvliegers waargenomen die aan de noordoost zijde van het plangebied in noordoostelijke richting overvlogen. Omdat niet duidelijk was waar de dieren vandaan kwamen is op 22 juni aan de noordwest zijde van het plangebied gepost en daarbij bleek dat de laatvliegers uit westelijke richting kwamen, en dus niet uit het plangebied.

Figuur 4. Waarnemingen laatvlieger. Groene stip = foeragerende dier; blauwe stip = passerend dier. Met blauwe stippellijnen is globaal een vliegroute van laatvliegers weergegeven, waargenomen op 20 en 22 juni.

4.2.3 Ruige dwergvleermuis

Zie Figuur 5. Op zeven plaatsen werd korte tijd een foeragerende ruige dwergvleermuis waargenomen. Deze soort foerageert incidenteel in het plangebied.

4.2.4 Rosse vleermuis

Zie Figuur 5. De rosse vleermuis werd bij bijna alle bezoeken foeragerend boven het plangebied waargenomen. Het betrof een of twee dieren. De soort verscheen daarbij rond zonsondergang, wat erop kan wijzen dat er een of meer verblijfplaatsen van deze soort in de omgeving aanwezig zijn. De rosse vleermuis is hoofdzakelijk een boombewoner; de Amerikaanse eiken nabij het plangebied bieden mogelijk geschikte holten voor deze soort.

4.2.5 (Gewone) grootoorvleermuis

Deze soort werd viermaal kort waargenomen in het plangebied, waarvan driemaal nabij de bomenrij aan de noordwestzijde van het plangebied. Eenmaal werd een dier alleen gezien en werd er dus geen opname van het geluid gemaakt zodat ook de soort niet nauwkeurig bepaald kon worden. Deze soort

foerageert incidenteel in het plangebied, en hoofdzakelijk in de (omgeving van de) genoemde bomenrij.

Figuur 5. Waarnemingen overige vleermuizen. Blauwe stip = ruige dwergvleermuis foeragerend; Oranje stip = rosse vleermuis foeragerend of passerend; groene stip = (gewone) grootoorvleermuis foeragerend of passerend.

4.3 Steenmarter

Het uitgevoerde onderzoek met een cameraval leverde geen registraties op van steenmarter. Ook werd de soort bij het vleermuisonderzoek niet met de warmtecamera's waargenomen. Aangenomen mag worden dat steenmarter niet of slechts incidenteel in het plangebied voorkomt.

5 Samenvatting resultaten en effecten van de ingreep

In onderstaande tabel worden de resultaten van het onderzoek naar huismus, vleermuizen en steenmarter samengevat.

Tabel 3. Samenvatting resultaten per soort

Soort	Functie(s)
Huisumus	Geen
Gewone dwergvleermuis	Foerageergebied, vliegroute, twee zomer- of paarverblijfplaatsen
Laatvlieger	Foerageergebied, vliegroute
Ruige dwergvleermuis	Incidenteel gebruikt foerageergebied
Rosse vleermuis	Foerageergebied
(Gewone) grootoorvleermuis	Incidenteel gebruikt foerageergebied
Steenmarter	Geen

Voor huismus en steenmarter heeft het plangebied geen functie. Op deze soorten heeft de ingreep dan ook geen effect.

Voor alle waargenomen soorten vleermuizen fungeert het plangebied als foerageergebied. Onder de voorwaarde dat de bomen in en om het plangebied tenminste grotendeels behouden blijven heeft de ingreep hier geen invloed op.

Voor gewone dwergvleermuis en laatvlieger fungeert het plangebied ook als vliegroute. Met name de rij Amerikaanse eiken aan de noordwest zijde speelt hierbij een rol. Deze bomen staan buiten het plangebied zodat de ingreep hier geen invloed op heeft.

Van gewone dwergvleermuis zijn er twee zomer- of paarverblijfplaatsen aanwezig in het plangebied. Het gaat naar schatting om twee tot zes dieren die deze verblijfplaatsen gebruiken. Bij de ingreep gaan deze verblijfplaatsen verloren. Ook kunnen bij de sloop gewone dwergvleermuizen worden gedood. Dit is te voorkomen door tijdig werende maatregelen te nemen.

6 Conclusies en aanbevelingen

In het plangebied zijn geen functies van enige betekenis aanwezig voor steenmarter en huismus.

Het plangebied wordt als foerageergebied gebruikt door gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en (gewone) grootoorvleermuis. Ook lopen door het plangebied vliegroutes van gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Op deze functies heeft de ingreep geen negatief effect.

In het plangebied zijn twee zomer- of paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis aanwezig. Bij de ingreep worden deze verblijfplaatsen vernield. De sloop van het hoofdgebouw is daarmee een flora- en fauna-activiteit en een overtreding van artikel 5.1, tweede lid, van de Omgevingswet, en van artikel 11.46 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Op grond van artikel 5.1 is voor de ingreep een omgevingsvergunning nodig. De regels waar een aanvraag voor deze vergunning aan moet voldoen staan in het Besluit kwaliteit leefomgeving, artikel 8.74k. De ingreep moet onder andere voldoen aan een in dat artikel genoemd belang en de ingreep mag geen afbreuk doen aan het streven de populaties van de gewone dwergvleermuis in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Aanbevolen wordt:

- geruime tijd voor de sloop een Omgevingsvergunning aan te vragen;
- geruime tijd voorafgaande aan de ingreep vervangende verblijfplaatsen voor gewone dwergvleermuizen te realiseren in de omgeving van het plangebied;
- de sloop van de gebouwen op aangepaste wijze uit te voeren zodat daarbij geen gewone dwergvleermuizen worden gedood.

De genoemde maatregelen moeten nader worden uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol. Ten behoeve van de vergunningaanvraag moet een activiteitenplan worden opgesteld.

7 Bronnen

- Twisk, P.T., 2024. Ecologische quickscan Educatief Centrum Sparrenbos, Rosmalen. Rapport 2024-23 Twisk Ecologisch Onderzoek, 's-Hertogenbosch.